

7 ביולי 2021

לכבוד

פרופ' שלמה מור-יוסף

מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה

שלום רב,

הנדון: היערכות רשות האוכלוסין וההגירה לטיפול בבקשות למעמד

עם פקיעת תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל

עם פקיעתו, בשעה טובה, של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 (להלן: **הוראת השעה**), על רשות האוכלוסין וההגירה להיערך **לאלתר** לטיפול בבקשות למעמד של פלסטינים ואזרחי המדינות המנויות בתוספת להוראת השעה.

משך כמעט עשרים שנה הוראת השעה פצעה אנושות בזכות לחיי משפחה ובזכות לשוויון של אלפי משפחות, מטבע הדברים רובן ערביות. הוא קרע חלק מהן ולא איפשר קיומם של חיי משפחה, כשלא התיר להסדיר את מעמדם של בני הזוג או בנות הזוג. הוא גזר אומללות ומצוקה על אלפים אחרים, שקיבלו היתרים או תושבות ארעית אך ניטלה מהם האפשרות לסיים את הליכי הסדרת המעמד, והם נכלאו בהליך שנמשך שנים ארוכות מאוד, רבים מהם נטולי זכויות סוציאליות בסיסיות.

כל אלה לא קיימים עוד. משפקעה הוראת השעה, אין בנמצא עוד הסמכה חוקית לפעול ביחס לבני משפחות אלה שלא על פי הנהלים החלים על יתר מבקשי המעמד, ולהוסיף ולפגוע בזכויות היסוד החוקתיות לחיי משפחה ולשוויון. החל מהלילה על בני משפחה של אזרחים ותושבים באשר הם, ללא קשר למוצאם, חלים החוקים והנהלים הרגילים להסדרת מעמד בישראל. הם זכאים לרכוש כל מעמד לרבות אזרחות ותושבות קבע.

משום הפגיעה החמורה כל כך במשפחות, שעליהן חלה הוראת השעה, על הרשות לפעול מיד על מנת לאפשר את הסדרת מעמדם באופן קבוע של מי שלא התאפשר להם וזכאים לכך על פי הנהלים שחלים על כלל בני הזוג והילדים, שהוראת השעה לא חלה עליהם, ובהם: הנהלים העוסקים בהסדרת מעמדם של בני זוג הנשואים לאזרחים ולתושבי קבע, הנוהל להסדרת מעמדם של בני זוג ידועים בציבור, הנהלים להסדרת מעמדם של ילדים לתושבי קבע, נוהל הוועדה הבינמשרדית, הנהלים החלים במקרים של הפסקת ההליך המדורג בשל אלימות או פטירת בן הזוג וכשיש ילדים משותפים וכולי (להלן: **הנהלים הרגילים**).

נוכח מהותן של זכויות היסוד שעל הפרק על הרשות לפעול להסדרת המעמד ללא דיחוי ולעשות זאת בלב פתוח ובנפש חפצה, בהגינות, ללא אפליה וללא הכבדה ביורוקרטית ובלי שההליכים יהפכו "מסע התשה ללא תוחלת" (ר' בג"ץ 7139/02 **עבאס-בצה נ' שר הפנים**, פ"ד נז(3) 481, 489 (2003)).

יתרה מכך, הפגיעה החמורה כל כך בזכויות היסוד של המשפחות משך שנים משמיעה חובה פוזיטיבית החלה על הרשות **לפעול מיד ובאופן יזום** לסייע בידיהן לרפא את שהחוק פצע ולממש בהקדם האפשרי את זכויותיהן, וזאת, בין היתר, בדרכים הבאות:

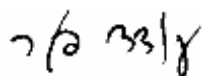
1. **על הרשות לזמן ביוזמתה בתכיפות את בני המשפחות אליה על מנת להקנות להם את שהם זכאים לו בדין** – אזרחות, תושבות קבע או תושבות ארעית, בהתאם לכל מקרה ומקרה כפי שיורחב בהמשך.
 2. **יש לתגבר מיד את מערך הטיפול בבקשות למעמד**. הרשות הוכיחה בעבר כשנדרשה למשימות שונות, שביכולתה להיערך בזריזות ולהעמיד כוח אדם לביצוע. כשם שעשתה זאת בעילות ובמהירות לצרכי גירוש ושליחת חירות, כך ביכולתה לפעול גם כדי להגן על זכויות אדם ולהבטיח את הגשמתן.
 3. **יש להנחות את כלל הגורמים ברשות לסייע בידי הפונים למצות את זכויותיהם ולהבהיר להם** שביכולתם לרכוש מעמד.
 4. **יש לפרסם בערבית ובעברית את דבר זכאותן של המשפחות להסדרת מעמדן** – כך בלשכות, באתר האינטרנט של הרשות ובתקשורת. לצרכי יידוע הרשות יכולה להיעזר גם בלשכות הרווחה שמלוות משפחות רבות, בארגוני זכויות אדם ואף ברשויות הצבא, המפעילות את יישומן אלמונסק, שבאמצעותו מוצגים כיום ההיתרים שמחזיקות אלפי משפחות.
- באשר לסוגי המקרים השונים** נבקש להנחות את כלל גורמי הרשות **לאלתר** כדלקמן:

1. **בנוגע לבני זוג וילדים שקיבלו היתרי מת"ק או רישיונות ישיבה ארעיים בשל קשרי משפחה, והיו זכאים לפי הנהלים הרגילים לסיים זה מכבר את הליכי הסדרת מעמדם, ואולם בגלל סעיפים 2 או 4 להוראת השעה "הוקפאו" במעמד שניתן להם** – להנחות להזמיןם ללשכות לקבל אזרחות או תושבות קבע, שהיו זכאים להן, בהתאם להליך ולמעמד בן הזוג או ההורה הישראלי (אזרחות אחרי ארבע שנים וחצי לבני זוג נשואים לאזרחים, תושבות קבע אחרי חמש שנים ושלושה חודשים לבני זוג הנשואים לתושבי קבע, ותושבות קבע אחרי שבע שנים לבני זוג ידועים בציבור).
2. **בנוגע לבני זוג וילדים שקיבלו היתרי מת"ק בשנים האחרונות ו"הוקפאו" בהם לפי סעיף 2 להוראת השעה, ועל פי הנהלים הרגילים עדיין לא זכאים לאזרחות או לתושבות קבע, אבל זכאים לשדרג את מעמדם ולקבל תושבות ארעית** – להנחות להזמיןם ללשכות לקבלת תושבות ארעית, בהתאם להליך ולמעמד בן הזוג או ההורה הישראלי. יש להנחות עוד לקזז מן ההליך המדורג את התקופה העודפת שאותם בני משפחה החזיקו בהיתרי מת"ק מעבר לקבוע בנהלים הרגילים הרלוונטיים (חצי שנה לבני זוג הנשואים לאזרחים, עשרים ושבעה חודשים לבני זוג הנשואים לתושבי קבע, ושלוש שנים לבני זוג ידועים בציבור).
3. **בנוגע לבני זוג וילדים של אזרחי המדינות המנויות בתוספת להוראת השעה (איראן, לבנון, סוריה ועיראק), שקיבלו מעמד לפי סעיף 1א3 להוראת השעה, ולבני זוג של תושבי רמת הגולן שקיבלו את מעמדם לפי סעיף 1א3(ה)2 להוראת השעה** – להנחות להזמיןם ללשכות לקבלת אזרחות או תושבות קבע בהתאם למעמד בן הזוג הישראלי, ככל שהשלימו את מניין הזמנים לסיום ההליך לפי הנהלים הרגילים. ככל שטרם השלימו את מניין הזמנים – להנחות לזמנם

- לקבל תושבות ארעית, ולהנחות לקזז מן ההליך המדורג את התקופה העודפת שאותם בני משפחה החזיקו ברישיונות לישיבת ביקור מעבר לקבוע בנהלים הרגילים הרלוונטיים כאמור.
4. **בנוגע למי שהוראת השעה לא איפשרה להסדיר את מעמדם מחמת גילם בשל סעיפים 3 ו-3א או משום שהם אזרחי המדינות המנויות בתוספת להוראת השעה –** להנחות לקבלם בלשכות לשם הגשת בקשות להסדרת מעמדם כבני זוג וילדים, ולטפל בהם על פי הנהלים הרגילים להסדרת מעמד של בני זוג וילדים.
5. **בנוגע למי שקיבלו היתרי מת"ק או תושבות ארעית מטעמים הומניטאריים לפי סעיף 1א3 להוראת השעה ומחזיקים בהם שנים, ובגלל סעיף 2 להוראת השעה לא יכלו לקבל מעמד קבע –** לדון בדחיפות בעניינם ולהקנות להם אזרחות או תושבות קבע.
6. **בנוגע לבקשות שהוגשו לוועדה לעניינים הומניטאריים לפי סעיף 1א3 להוראת השעה וטרם נדונו –** להעבירן בדחיפות לטיפול הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים, לתת להן קדימות על פי מועד הגשתן ולתגבר את פעילות הוועדה לשם קבלת החלטות גם בבקשות אלה. ככל שהוועדה הבינמשרדית אינה יכולה לדון בהן מיד יש למנות גורם בכיר ברשות שיכריע בבקשות בדחיפות.
7. **בנוגע למי שלא התאפשר לדון בבקשותיהם להסדרת מעמד מטעמים הומניטאריים בשל דרישת הסף בסעיף 1א3(א)(1) להוראת השעה לבן משפחה השוהה כדין –** להנחות לקבל את בקשותיהם ולדון בהן בוועדה הבינמשרדית על פי הנהל הרגיל, או באמצעות גורם בכיר שהרשות תמנה להכריע בבקשות הומניטאריות כאמור. בנוסף, יש לתת קדימות למי שהגישו כבר בקשות ונדחו מטעם זה.

נודה על תשובתך הדחופה על מנת שנוכל לשקול צעדינו.

בכבוד רב,

עודד פלר, עו"ד

העתקים:

ד"ר אביחי מנדלבליט, היועץ המשפטי לממשלה

עו"ד דניאל סלומון, היועץ המשפטי לרשות האוכלוסין וההגירה